

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 65/04-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Ing. P. S., bytom B., zastúpeného advokátom Mgr. Ing. V. N., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 342/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 342/01 p o r u š i l právo Ing. P. S., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 342/01 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. P. S. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. P. S. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť jeho advokátovi Mgr. Ing. V. N., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 23. marca 2004 č. k. I. ÚS 65/04-12 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. S., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Ing. V. N., B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 342/01 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 17. augusta 2001 okresnému súdu žalobu o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru. Touto žalobou si uplatňoval aj nároky z neplatného rozviazania pracovného pomeru proti žalovanému – jeho zamestnávateľovi Slovenskej konsolidačnej, a. s., so sídlom Dr. V. Clementisa 10, Bratislava (ďalej len „žalovaný“). Sťažovateľ tvrdil, že do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu okresný súd nezačal vo veci konať – t. j. nevykonal ani jeden procesný úkon v priebehu jedného a pol roka. Podľa názoru sťažovateľa touto nečinnosťou spôsobil porušenie jeho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy – práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru - práva na

prerokovanie veci súdom v primeranej lehote. Sťažovateľ v predmetnej veci podal na priet'ahy v napadnutom konaní aj sťažnosť podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, ale tento prostriedok nápravy zostal podľa neho neúčinný. Sťažovateľ sa domáha aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia z dôvodov, že *„nielen neplatné skončenie pracovného pomeru ale aj vyše jeden a pol ročná nečinnosť príslušného sudcu navodzuje stav právnej neistoty, taktiež nepriaznivo ovplyvňuje môj psychický stav a najmä moje profesijné uplatnenie (...).“*

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd:

„1. vyslovil, že moje základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo v dôsledku nekonania Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 342/01 porušené,

2. prikázal Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 342/01 konať bez zbytočných priet'ahov a vo veci rozhodnúť,

3. priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 500.000,- sk (slovom päťstotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť sťažovateľovi do siedmich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou JUDr. M. Š., listom zo 14. apríla 2004 sp. zn. Spr. 3620/03 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 23. apríla 2004.

2. 1. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla, že:

„Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti som zistila, že táto je v časti pokiaľ sa sťažovateľ sťažuje na nečinnosť súdu od podania návrhu do začiatku roka 2003 dôvodná. Dôvody nečinnosti uvádza sám sťažovateľ v sťažnosti, keď uvádza, že súd nekonal z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne na materskú dovolenku a z dôvodu nedostatočného personálneho obsadenia súdu nebolo možné vec prikázať na vybavenie inému sudcovi.

Zároveň však nesúhlasím s tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ uvádza, že od podania návrhu doposiaľ nezačal súd konať. Ako je zrejmé zo spisu, boli doposiaľ stanovené štyri termíny pojednávania od októbra 2003, pričom obdobie od začiatku roku 2003 do stanovenia prvého termínu pojednávania zahŕňa obdobie, kedy vec bola prikázaná na vybavenie sudkyňi, ktorá je v súčasnosti zákonnou sudkyňou a táto sa musela s vecami, ktoré jej boli prikázané na vybavenie (jednalo sa cca o 500 vecí v oddelení), oboznámiť a naštudovať ich. Najbližší termín pojednávania je stanovený na deň 3. 5. 2004.

Na základe uvedeného považujem sťažnosť za čiastočne dôvodnú – pokiaľ sa týka obdobia od podania návrhu do začiatku roka 2003.

Zároveň Vám oznamujem, že súhlasím, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania“.

2. 2. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu uviedol, že:

„V právnej veci sťažnosti Ing. P. S. vedenej na Ústavnom súde SR pod č. k. I. ÚS 65/04, Vám týmto v právnom zastúpení sťažovateľa oznamujem, že sťažovateľ, súhlasí aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania vo veci.

K vyjadreniu porušovateľa, považujeme za potrebné uviesť, že napriek poskytnutému vysvetleniu porušovateľa, že v čase od začiatku roka 2003 až do októbra 2003 prevzala vec nová zákonná sudkyňa a táto si musela naštudovať viac než 500 vecí, nič to nemení na skutočnosti, že prietahy existovali na strane súdu aj v tomto období, keďže pokračovali ešte z predchádzajúceho obdobia a zároveň boli spôsobené pravdepodobne zlou organizáciou práce na súde.

Poskytnuté vysvetlenie síce poukazuje na preťaženosť novej zákonnej sudkyne, ale tento stav rozhodne nebol spôsobený sťažovateľom, ktorý sa nachádza v neistej právnej situácii spôsobenej skončením pracovného pomeru, ktorého platnosť je predmetom konania a ktorá mu komplikuje život už viac než dva a pol roka. Rozhodnutie súdu by túto neistú situáciu malo odstrániť. Preto podľa nášho názoru by aj organizácia práce na súdoch mala brať na zreteľ, že určité životné situácie, medzi ktoré nesporne patrí právna neistota pri skončení pracovného pomeru, si vyžadujú promptnejší prístup zo strany súdov. V ostatnom sa pridriavame pôvodného znenia sťažnosti.

Súčasne si Vám dovoľujem oznámiť, že si uplatňujeme náhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu dvoch úkonov právnej služby a dvoch režijných paušálov vo výške 8 800,- Sk, ktoré žiada sťažovateľ uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (...).“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 342/01:

1. Dňa 17. augusta 2001 podal sťažovateľ na okresnom súde žalobu o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru proti žalovanému. Okresný súd 17. októbra 2001 zaslal žalobný návrh na vyjadrenie žalovanej strane, ktorá sa k nemu vyjadrila 16. novembra 2001.

2. Dňa 15. októbra 2003, 17. decembra 2003 a 1. marca 2004 sa uskutočnili vo veci pojednávania. Posledné pojednávanie bolo odročené na 3. máj 2004.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre

sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru vedenom pod sp. zn. 16 C 342/01, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako žalobca, došlo k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávného konania je určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru, t. j. vec, ktorej povaha (spor o existenciu pracovného pomeru, ktorý je zdrojom príjmov sťažovateľa) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka tohto občianskoprávného konania, ktoré trvá viac než dva roky a osem mesiacov, podľa názoru ústavného súdu nebola závislá od zložitosti veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom, teda doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľa.

3. *Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, resp. nepreukázal vo veci relevantnú procesnú činnosť minimálne v období od 17. októbra 2001 do 15. októbra 2003. Okresný súd teda počas dvoch rokov vo veci nevykonal prakticky žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako žalobca vo veci o neplatnosť okamžitého*

zrušenia pracovného pomeru počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). K priedahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu okresného súdu, podľa ktorého súd „nekonal z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne na materskú dovolenku a z dôvodu nedostatočného personálneho obsadenia súdu nebolo možné vec prikázať na vybavenie inému sudcovi“, nemožno akceptovať. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti označované ako objektívne vo vyjadrení predsedníčky okresného súdu. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priedahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných priedahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu nevyplýva prijatie účinných opatrení.

Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priedahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému

súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk, ktoré odôvodnil aj tým, že *„nielen neplatné skončenie pracovného pomeru ale aj vyše jeden a pol ročná nečinnosť príslušného sudcu navodzuje stav právnej neistoty, taktiež nepriaznivo ovplyvňuje môj psychický stav a najmä moje profesijné uplatnenie (...).“*

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, vzhľadom na dlhodobú bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu, ako aj na povahu veci považuje za primerané vo výške 40 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 8 800 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia advokátom Mgr. Ing. V. N., B.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vyúčtoval dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a písomné podanie sťažnosti z 10. januára 2003. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za dva úkony teda predstavujú 8 540 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu 128 Sk (v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 8 796 Sk, po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) 8 800 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. mája 2004